

Ledare till Högre utbildning nr 1 2020

Åsa Lindberg-Sand och Ulrike Schnaas
Lunds universitet och Uppsala universitet

Den här våren har varit omvälvande för alla i högre utbildning. För oss i redaktionen har det också blivit tydligt hur pandemins verkningar har olika hastigheter. Först kommer frågan om det privata och vad sjukdom, risker och social distansering betyder för det nära sammanhang man ingår i. Det har krävts både omprövningar och smärtsamma förändringar. Men nästan lika snabbt ställdes det professionella på ända med omedelbar omställning och förändring av invanda arbetsformer. Många har på kort tid förvärvat nya praktiska färdigheter i att hantera lärplattformar, producera undervisningsmaterial och anordna elektroniska möten med studenter och kollegor. Förutom stel nacke kan också en krypande känsla av zoombifiering uppkomma när samtalen i en större grupp måste föras rätt ut i luften, och skärmens rutnät gör att våra ansikten inte kan vändas mot varandra. Och trots att det har börjat cirkulera ett inte så litet antal enkäter om vad som har hänt med undervisningen, så kan vi konstatera att bearbetningen av och forskningen om vad vi nu upplever och hur det kommer att förändra högre utbildning också kommer att behöva dröja till senare nummer av Högre utbildning.

Bland bidragen i det här numret ingår en artikel och två goda exempel som tar upp lärande för hållbar utbildning ur olika perspektiv. Dessa ska sedan även ingå i ett kommande temanummer tillsammans med andra på samma tema som är under produktion.

BIDRAG I HÖGRE UTBILDNING NR 1 2020

För många studenter är den första tiden inom högre utbildning avgörande för att utveckla en känsla av samhörighet och delaktighet i den nya akademiska miljön. Detta tas upp i de två första artiklarna i detta nummer, som handlar om nya studenters attityder och känslor gentemot den akademiska miljön respektive om deras första möte med det akademiska skrivandet.

I *Becoming a university student: An emotional rollercoaster* redovisar **Katarina Perander, Monica Londen, Gunilla Holm** and **Susanne Tiuhonen** från Helsingfors universitet en studie av hur studenter under det första året upplever sina studiestrategier, sin tidshantering och de känslor som studierna ger upphov till. Det empiriska materialet består av en kvalitativ analys av 190 inlämningsuppgifter i form av reflekterande loggböcker, vilka fördes under en vecka på en obligatorisk kurs i studieteknik. De negativa känslorna dominerade över de positiva i studenternas beskrivningar och var ofta relaterade till en upplevelse av att inte kunna hantera den höga grad av självreglerat lärande som de uppfattade att studierna innebar. Författarna framhåller att det kan vara värdefullt för lärare i högre utbildning att förstå den bergochdalbana av känslor som kan vara förknippade med att vara nybörjare i högskolan och hur det kan påverka studenternas motivation.

Nyantagna lärarstudenters möte(n) med det akademiska skrivandet är utgångspunkten för artikeln *Högskolans språk och mitt eget. En studie av nyantagna lärarstudenters förhållningssätt till skrivande, skriftspråket på högskolan och den egna skrivkompetensen* av **Emilia Sturm Aldrin**,

*Författarkontakt: asa.lindberg-sand@ahu.lu.se

Artiklar och reflektioner är kollegialt granskade. Övriga bidragstyper granskas av redaktionen. Se <https://hogreutbildning.se> ISSN 2000-7558

©2020 Åsa Lindberg-Sand och Ulrike Schnaas. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>), allowing third parties to share their work (copy, distribute, transmit) and to adapt it, under the condition that the authors are given credit, that the work is not used for commercial purposes, and that in the event of reuse or distribution, the terms of this license are made clear.

Citation: Lindberg-Sand, Å. & Schnaas, U. (2020) «Ledare till Högre utbildning nr 1 2020», *Högre utbildning*, 10(1), 121–123. <https://doi.org/10.23865/hu.v10.2461>

Monica Eklund och **Heike Peter**. Studien bygger på en enkät till samtliga nya studenter på grund- och ämneslärarutbildningarna vid Högskolan i Halmstad som visar att majoriteten av studenterna har en positiv eller neutral inställning till skrivande och en god tilltro till den egna skrivförmågan. Svårigheter som studenterna nämner rör särskilt källhantering, struktur och tydlighet, men enkätsvaren pekar också på att studenterna visserligen redan tidigt i utbildningen är medvetna om att det finns särskilda akademiska textnormer, men att de inte har hunnit utveckla en förståelse för vilken funktion det akademiska språkbruket egentligen fyller. De övervägande positiva attityderna utgör enligt författarna en god förutsättning för att studenterna kan utveckla sina färdigheter i akademiskt skrivande, vidare kan en explicit reflektion över det egna förhållningssättet till skrivande, som enkäten gav upphov till, fungera som en lämplig startpunkt för att stötta studenters språkutveckling.

Vad undervisningen ska handla om och hur den ska ske är didaktiska frågor som är intimt förknippade med varandra och som berör ett ämnes själva kärna. Detta blir tydligt i artikeln *Russinet i mindfulness: Erfarenhetsbaserad utbildning och praktik i religionsvetenskap*, där **Daniel Enstedt** beskriver ett undervisningsparadigm inom ämnet religionsvetenskap som enligt honom riskerar att reducera religion till något abstrakt och enbart att betrakta, medan religion som levd praktik marginaliseras. Med avstamp i två konkreta didaktiska exempel, som belyser hur religiös praktik kan integreras i undervisningen, argumenterar Enstedt för att undervisning i religionsvetenskap även borde kunna innehålla vissa autentiska och erfarenhetsbaserade moment. Genom att synliggöra ”förhållningssätt, praktiker och verksamheter” undviks en – förment neutral och sekulär – undervisningstradition med fokus på ”texter, tro och läror”, som enligt författaren genomsyras av en normativ syn som löper risk att ”avfärda religion som daterad, irrationell, ojämlig och förtryckande”. Artikeln problematiserar och ifrågasätter således gränsdragningar inom ämnet religionsvetenskap, där frågan om utbildningen ska ge studenterna möjlighet att ta del av eller att skaffa sig egen erfarenhet av olika religiösa praktiker eventuellt kan uppfattas som provokativ utifrån det dominerande undervisningsparadigmet.

Den följande artikeln, *Re-storying the Landscape: The Humanities and Higher Education for Sustainable Development*, är den första av en rad artiklar som kommer att utgöra ett temanummer om utbildning för hållbar utveckling. För några år sedan kom den omdebatterade boken *Learning to die in the anthropocene*. I den beskrev filosofen Roy Scranton hur humaniora kunde göra oss ödmjuka inför den pågående miljökatastrofen. **Nathan Hensleys** reflekterande artikel skulle, som ett mer konstruktivt komplement, också kunna heta *Learning to teach in the anthropocene*, eftersom den ur ett läroplansteoretiskt perspektiv argumenterar för hur en integrering av humanistiska ämnen i miljövetenskaper kan ge lärare i högre utbildning redskap för att möta studenternas frågor. Hensley visar hur humanistiska ämnen kan bidra till integration både i undervisning och forskning och därigenom medverka till att skapa nya berättelser som kan ge mening åt våra konkreta relationer till de landskap vi befinner oss i och djupast sett är beroende av. Genom exempel från ett utvecklingsprojekt från Bowling State University i USA demonstrerar Hensley hur ett initiativ att skapa ett ekologiskt curriculum inom ett universitet kan utformas och hur sådan samverkan kan ge oss stöd för att kunna hantera en osäker framtid.

De första två bidragen med rubriken ”Goda exempel” handlar båda om högskolepedagogiska kurser i utbildning för hållbar utveckling. I *Fem år med kursen Lärande för hållbar utveckling – erfarenheter och lärdomar* skildrar **Stephanie Carleklev** och kollegor en kurs vid Linnéuniversitetet med syfte att stärka lärares kompetenser för att undervisa om och i hållbar utveckling. Upplägget där kursdeltagarna får utforma ett eget projektarbete som består dels i ett konkret undervisningsmaterial inom det egna ämnet, dels i en didaktisk beskrivning av materialet, har

fallit väl ut; många lärare har valt att fokusera på enskilda kurser eller moment, som förhållandevis lätt kan omsättas i praktiken. I *Undervisning för hållbar utveckling: att stödja högskolelärares arbete med Agenda 2030* presenterar **Christel Persson, Maria Melén** och **Daniel Einarson** en kurs vid Högskolan Kristianstad med ett liknande upplägg, där kursdeltagarna arbetar med att designa kursmål, lärandeaktiviteter och examination och uppföljning med bäring på hållbar utveckling, som kan integreras i befintliga kurser. En dimension som har berörts i dessa arbeten är studenters mer aktiva roll i utbildning för hållbar utveckling för att främja kompetenser som ett kritiskt förhållningssätt och ett handlings- och aktörskap, som inte minst blir viktiga i studenternas kommande yrkesliv. Gemensamt för båda kurserna är att den fakultetsövergripande sammansättningen av deltagare möjliggör ett erfarenhetsutbyte mellan olika discipliner, vilket korresponderar väl med att utbildning för hållbar utveckling kräver ett i grunden tvärvetenskapligt angreppssätt.

Det tredje goda exemplet kommer från Uppsala universitet. **Jennifer Leijon** och kollegor visar hur man kan utveckla tekniska laborationer: *Student-centered learning in an engineering course with project-integrated laboratory experiment*. Efter att haft problem med kursens uppläggning valde man att med inspiration från PBL (problembaserat lärande) utveckla uppläggningen av laborationerna på så sätt att varje student fick ett eget uppdrag. Tidigare hade alla fått samma material och uppdrag och därigenom även utfört mätningar som förväntades bli identiska. Genom den variation som nu infördes blev studenterna mer utmanade samtidigt som deras kommunikation med varandra under kursen blev mer givande. Slutsatsen blev att både studenternas engagemang och deras ämnesförståelse utvecklades.

Från och med nästa nummer kommer för övrigt bidragsformen ”Goda exempel” att byta namn till ”Reflekterad utbildningspraktik” för att ännu tydligare ställa reflektionen i fokus. Detta för att ”goda exempel” bör problematiseras utifrån ett kritiskt förhållningssätt. Men också för att ge utrymme för att även andra erfarenheter och utvecklingsinsatser än de som uppfattas som de mest lyckade kan utgöra underlag för såväl konstruktiva som kritiska reflektioner, som kan vara värdefulla för högre utbildning.

Avslutningsvis

Efter flera år som huvudredaktör slutar nu Mona Fjellström, Umeå universitet, i redaktionen. Under Monas ledning har tidskriften konsoliderats. Hennes insatser har varit avgörande såväl för att utveckla kvaliteten i som att säkra finansieringen av Högre utbildning. I redaktionen har hon medverkat till att höja ribban för de bidrag som antas, också med ett tydligt fokus på att tidskriften ska ha relevans för undervisning inom hela det breda högskolepedagogiska fältet. Vi framför vårt stora tack och välkomnar nu Jan Stockfors, Sveriges lantbruksuniversitet, och Maria Weurlander, Stockholms universitet, som nya huvudredaktörer.